

KREŠTĀN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY
VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ NEDELU NA 16 STRANÁCH.

<p><i>Predplatná cena:</i> Na celý rok 2 zl. — kr. Na pol roka 1 > — > Na štvrt roka — > 60 > Jednotlivé číslo 4 kr.</p>	<p>Spisujú a vydávajú: MIKULÁŠ LEPSÉNYI a GERHARD NÉMETH. Hlavný spolupracovník: FRANTIŠ BLESZKÁNY.</p>	<p><i>Redakcia a vydavateľstvo:</i> 7 Budapešti VIII. ker., Práter-úlica 44. sem sa majú posielat predplatky, jako i dopisy do novin, ohlášky a náhodné reklamácie. Cena jedného 5 stĺpcového malého riadku je 10 kr. Rukopisy sa naspák nedávajú.</p>
--	--	--

Millenium.

Bárs už bol uverejnený jeden úvodný článok pod týmto nápisom; predsa neškodí ešte raz pretriasať okolnosti tisícročnej slávnosti tej pamiatky, že Uhorsko jestvuje.

Liberálci totižto sa hrozne nadávajú, jako moriak, keď červenosť vidí — a vystatujú sa, že pod panovaním liberalizmu dožila vlast naša túto pamiatku. Liberalismus vždy bol falošný, vždy sa ľúbil s cudzým perim okrašľovať, vždy sa usiloval stokrát krajším byť pred svetom, nežli jaký je v skutku; a tak je to i teraz s ním z príležitosti milleniumu.

Z tejto príležitosti totižto už vopred bubnujú noviny z čiastky svobodnomyselnosťou, z čiastky ale cesnakom napáchnuté, že milleniumová výstava bude najskvelším dôkazom toho, jako pokročilo Uhorsko vo všetkom, jaká blaženosť tu panuje, slovom jaká rajová krajina je tá Uhorská!?! O jaký to klam a mám. — Môže byť tu všetko skvelo pripravené; môžu sa dať i mámiť cudzozemci; môže

si tu nadobudnúť milleniumový hosť hocaký pochop o našej nádhernej pokročilosti; na to všetko len to poviem, že pýcha a skvelosť na ulici, a bieda i vzdychy v truhlici.

Veru bieda keby sa vystavovať mohla, to by sa tuším lepšie podarilo, aspoň uprimnejšia práca by to bola.

Naša krajina je vraj slobodná. Ktože to ale môže tajiť, že jej poddaní o byvatelia sú otrokmi. Úradní sú otroci, lebo občianske právo nesmia dľa svedomia, lež dľa všemohúcej vôle vrchnosti musia užívať; ináč i o chlieb môžu ľahko prísť.

Neodvisliaci kresťanskí sú otroci, lebo báraj sa usilujú v užívaní občianskeho práva neodvislosť si zachovať; predsa ich stav nenie lepší, nežli otrokov, ponevác hlas shabať, ich prenasledovať a utlačiť dľa sebezvolnosti môže vrchnosť liberálna, bez

Dr. Ján Zalka,
rabský biskup oprav. vnút. tajn. radca.

toho, že by za to aj ten najmenší trest zaslužený na ňu čakal. A v hmotnom položení jakože si stojíme. Hybajme len do pozemkového úradu

toho, že by za to aj ten najmenší trest zaslužený na ňu čakal. A v hmotnom položení jakože si stojíme. Hybajme len do pozemkového úradu

S úprimnou dôverou prosíme priateľov našich zásad, aby naše noviny s apoštolskou horlivosťou rozširovali, ponevác semeno našich vznešených úmyslov len tak budeme môcť rozsiať široko a sebe budúcnosť zabezpečiť.

sa opýtať, s roka na rok ako sa zmenšuje počet gazdov a statkárov, a ako bohatnú úžerníci bez toho, žeby im väčšie prekážky zákonom uvedené v ceste stály? Tieto pomery sú veru na výstavu súce.

Opýtajme sa len remeselníkov, ktorých planý tovar dielni tak ukrutne kazí a na žobrácku palicu dovádza, jakým ľahodiacim zákonom sa usilovalo zákonodarstvo ich jestvovanie a živnosť zabezpečiť z príležitosti jubileumu.

Opýtajme sa len kresťana, či jeho radosť môže byť uprimná, keď pred samým milleniom boli do života uvedené tie zákony, ktoré každé veriace srdce tak do krvi urážajú?!

A ktože má teraz srdce svoje radosťou až po pokrývku naplnené?

Zednári, neznabohovia, lebo zákonom je otvorená cesta všemožným blúdom a beznáboženstvu.

Tešia sa židi, lebo obriezka Ábraháma je povýšená, abo aspoň za rovnú vyhlásená s krstom. Títo môžu plesať, že obsiahli milleniumový dar.

Tešia sa majitelia dielni a kupci ači kšeftári borsy, že ešte vždy remeselníctvo a roľníctvo musí nepomernú časťku krajinských farchí snášať.

Konečne plesá svobodnomyselný zástup, že peniazmi bankárov, novomôdnych magnátov, násilensvom nesvedomitým ešte vždy drží opraty krajiny v hrsti. Títo páni budú vysvetlovať cudzozemcom, aká je naša krajina šťastlivá, obyvatelia jej akí sú blažení a zámožní, jaký pokoj a spokojnosť prefukuje srdca občanov Uhorska!!

Vidiš. ľudu slovenský, jako si stojíš biedne, a jako bude tvoje mizerné položenie schvaľované a velebené pred neznalcami?! Či to nenie pre teba opravdivý posmech!

Len vytrvaj pri lepšom presvedčení, modli sa dôverne, nasleduj, čo ti radíme, bude aj tomto posmechu koniec; však mu my potiahneme na smrť zvoniec. *Fraštačan.*

POLITICKE CHYRY

Povyšujú kvótu! V snemovni sa určite rozšíril ten chýr, že ministerský predseda vo Viedni privolil na to, aby sa tá daň (kvóta), ktorú Uhorsko pre spoločné výdavky plati *povýšila z 314 percentov na 35 percentov*, čo toľko znamená, že od týchto čias každoročne na spoločné výdavky ešte viac budeme musieť platiť než posávad. Tento ročný zvýšok ale učiní pri najmenej *šest millionov*. Podľa chýru, ešte i vo vládných kruhoch veľkú nevoľu vzbudil tento výsledok

viedeňskej cesty a pochybuje sa, či pán Bánffy k takémuto rozlúšteniu otázky dostane väčšinu i vo svojej vlastnej stránke. Prave preto Bánffy teraz zas o rozpustení snemovne rozmýšľa.

Pohoršlivé ablegátske voľby. Novejšie zas *Körmend* a *Fehértemplom* skvele dokazujú, že vláda i škandále vyvádza, kde nemusí bojovať proti *ľudovej strane*. Od jakživa v körmenskom okrese volili ablegatov z ľavej strany; ale teraz vláda tam už tak zkazila mravy, že nebolo možno oprotivného kandidáta postaviť.

Taže vláda, ktorá ľudovej strane vyhadzuje na oči, že búri jedno vierovyznanie proti druhému hrozným búrením proti katolíkom, priviedla protestantov do svojho taboru, ktorí vždy predtým bývali pri neodvislej strane. Tak sa stalo, že 9-ho januára kandidát liberálnej strany *Juraj Chernel* vyvolený bol jednodhlasne za ablegata. *Františ Udvary* nechcejúc potupu nitriansku a stupavskú uvaliť na Körmend, v poslednej chvíli odstúpil.

V *Ipolyšágu* vážna čiastka tamejšej liberálnej strany za zle to mala vládne že bez toho, že by sa ju boli opýtali, postavili im za ablegata Pavla *Luku*, preto protikandidáta tiež z liberálnej strany postavila. Ale konečne vláda *Ipolyšágu* tiež tak natisne Pavla *Luku*, jako vo *Fehértemplome* *Imricha Siváka*, a že je to potom sloboda, to je potom konštitúcia. Židovské noviny „*Pester Lloyd*“ samé uznávajú, že v posledných časoch vláda pri voľbách mnoho takého spáchala, čo sa so zákonom a slušnosťou ani najmenej nesrovnáva; ale hneď potom tiež židovsko-liberálne noviny zas po židovský bezočivo luhajú, že vraj búrenia ľudovej strany k tomu vládu prinútili. Na túto hľupu poznanku, človek nezná, či sa má smiať, alebo hnevať.

Vo *Fehértemplome*, jako známo proti liberálnemu *Imrovi Sivákovi*, bol vystúpil tiež liberálny dr. *Pescha*, ale v poslednej hodinu vláda telegrafične sľubom alebo hrozbou dr. *Peschovi* prikázala odstúpiť a *Siváka* natisla okresu na krk, tak že tamejší liberáli chcejúc nechcejúc museli si voliť *Siváka*, ktorý ponevác proti kandidáta nebolo, 11-ho januára skutočne jednodhlasne bol vyvolený s liberálnym programom.

Referent katolíckych záležitostí v ministerstve vyučby. Chýr koluje, že *Jan Ivánkovič* bude vymenovaný za biskupa do *Rôžnavy* a že na jeho miesto do ministerstva vyučby za referenta bude vymenovaný gróf *Mikulaš Széchenyi* jäsovský opát. Iní zas spomínajú *Jozefa Fódora* sedmohradského kanonika, iní *Norberta Frančiča* benediktina, zas iní dra *Aschenbriera* profesora na universite.

Otto Hermann vystúpil z neodvisliackeho kruhu, v ktorom *Františ Koššúth* predseduje. *Otto Hermann* udáva aj príčinu, prečo z toho kruhu vystúpil, že mu vraj jeho majtkové pomery nedopúšťajú platiť tie veľké taksy.

Noví chorvátski členovia snemovne. Chorvátsky snem na uprazdnené miesta do uhorskej snemovni poslal *Alexandra Krajčoviča*, *Štefana Popoviča* a dra *Mikulaša Tomašiča*. *Krajčovič* je mešťan vo *Vukovári*, a oduševnený unionista; v *Sriemsku* má statky. *Štefan Popovič* je správcom *Tökölyanuma* v *Budapešti*, a známy srbský spisovateľ. *Dr. Mikulaš Tomašič* je ale učbarom na *zánrebskej* universite, a bol ministerským tajomníkom v chorvátskom ministerstve.

Popis voličov a kr. kúria. Proti popisu voličov, platnému na tento rok, všetky zadané reklamácie, kr. kúria už odbavila. Jako sa z patričného prameňa dozvedáme, spolu dohromady zadali 3474 voličia rekla-

mácie poľažne na volebné právo. Zpomedi týchto len 631 appelláciám dala kúria pravdu, 2843 ale odvrhla. Kr. kúria síce celkom spravodlivo pokračovala, ale v mnohých pádoch ani sa nemohla sama presvedčiť o pravde, lebo veď stoličné vrchnosti, jako i notári v mnohých pádoch odopreli voličom potrebné listiny, ktorými by svoje právo pred kr. kúriou boli mohli dokázať; pravdaže v takomto páde musela kúria odvrhnúť voliča. Kdekoľvek sa v tomto ohľade krivda stala najviac sú príčinou tejto krivdy stoličné vrchnosti, nesvedomitosť notárov, a vôbec zlomyseľnosť politických medzitek.

Jedon ablegát maďarov.

Je to vec divná, že na maďarských vidiekoch sa nehabú hlasy volebné tak nesvedomito, sa nezachádza s voličmi tak nemilosrdno, jako sa to s ubohým až pozem utlačeným slovenským ľudom robí: a predseda maďarskí ablegáti vystupujú najviac proti otrockému zachádzaniu s voličmi.

Prečo? Lebo maďari si neodvisliakov volia; slováci ale mamelukov bez slobodnej vôle, ktorým všetko sa páči, čo vláda činí; ktorí jak poslušné koníky, áno a nie kývajú s hlavou, dľa toho čo vláda navrhuje abo odmrštuje. A preto títo sa nikdy neohlasia v záujme ľudu; nikdy nespomenú do neba volajúce krivdy proti slobodným občanom Uhorska namierené.

Najnovšie Gabriel Ugron vyzval krajinu, aby občania neplatili daň a nedali synov za vojakov, jestli tie hrozné nitrianské, stupavské a trenčianskostoličné nespravodlivosti sa budú opätovať. Jako „F. N.“ píše, Ugron sa vyslovil, že aj bez revolucie sa dá prelomiť tvrdá nesvedomitosť vrchnosti, keď jej neposkytujeme prostriedkov, ktoré proti nám obracá, t. j. keď jej odopreme daň a vojakov.

Je toto veru smelá reč, nech by len bola vypustená z pomedi zubov ľudáka, už by vláda frčala do Viedne žalovať, že búrime ľud, že sme vlastizradcovia a nesvedomiti občania bez povedomia svojich povinnosti.

Lenže či i samá vrchnosť je povedomá toho, čo je povinná robiť? Keď vrchnosť utláča, podpláca, či je to dľa jej povinnosti konano?

Je to smutný beh času, keď tí najznačnejší ablegáti už iných prostriedkov nevedia k ochrane slobody. Lebo však ani tomu nenie tak veľmi dávno, že Horánszky sa vyslovil, bude-li dlho ešte trpeť tieto otrocké utlačania, konečne habneme buďto do otroctva, abo do revolucie.

Stambulov minister predseda bulhársky hrozno utlačal ľud, až konečne ztratil s tým milosť panovníka, ba i pomstvu ľudu si pritia-

hol. Nech si dá na seba pozor naša hlava politická, keď aj nie pomstvu ľudu, predseda ale ztratu milosti panovníka aby si nepritiahla.

Fraštačan.

Krajinský snem.

V Budapešti 9-ho januára 1896.

Po dlhých sviatočných prázdninách snemovňa dnes zas sa otvorila. Pri sade výdavkov ministerského predsedy hneď vznikla tuhá dohada, ktorú započal Gabriel Ugron ohnivým nápadom proti Bánffyovej vláde a jej zákony šliapajúcej sústave, spolu i jeden návrh zadal, aby sa pojednačky o vyrovnanie pretrhly.

Tento návrh i Apponyi podporoval z príčiny, že Bánffyová vláda je neschopná.

Bánffy sa bránil, ale veľmi biedne. Popri Ugronom návrhu ešte rečnili: Igrác Helfy, Szederkényi, Františ Šima a Karol Várady.

V Budapešti 10-ho januára 1896.

Väčšina sadu o ministerskom predsedníctve prijala, a návrhy oprotivných strán odvrhla. Ohnivá dohada sa vyvinula okolo Ugronovho návrhu, v ktorej vzali účasť: Samo Višontay, Ludvik Mérey, Julio Horváth a iní. Ugron použil záverečného práva.

Po Ugronovi rečnil Bánffy, použijúc dôvody rečníkov, ktorí predtým rečnili, pomerne trochu lepšie hovoril než obyčajne a preto ho liberálna strana pochválila.

Na konci Františ Šima upozornil ministerského predsedu na nemravnosť kalendára, ktorý vydal žid Samo Goldstein.

V Budapešti 11-ho januára 1896.

Dnes zpomedi 441 ablegátov bolo len 146 prítomne a nedostavilo sa 295 ablegátov. To je u nás vlastenectvo za ročitých 3200 zlatých. Mnohí ablegáti z ľavej strany riekli, že oni v Bánffym nedôverujú, na čo potom hlasovali; 82 ablegáti hlasovali na dôveru v Bánffyho, 63 proti tomu hlasovali.

Po prestávke Karol Sás navrhol, aby prosby od všelikade snemovni zaslané proti 25. §. odvrhli. Len to škoda, že toho mladého nemožno assentirovať za vojáka a potom ho tam dva roky podržať, keď už tak veľmi ľúbi ten 25. §. Potom ešte niekoľko interpellácií odvrhli.

V Budapešti 13-ho januára 1896.

Dnes pojednávali výdavky ministerstva okolo osoby Jeho Veličenstva. Mnohí napadli toho cisárskeho orla, ktorý ozdobuje palác tohože ministerstva vo Viedni. Barón Samo Jósika minister okolo kráľovej osoby šuškavo rečnil, že je on liberál, a jako taký bránil toho orla. Z čeho potom vznikla ostrá dohada. L'avica požadovala, aby sa menovite na to hlasovalo, aby krajina sa dozvedela, kto zastáva rakúskeho orla. Vláda zvíťazila väčšinou 53 hlasov a s tým odvrhli návrh Juľa Šágyho, ktorý radil, aby do rozpočtu nevzali výdaj jedného štátneho tajomníka pri boku ministra okolo osoby Jeho Veličenstva. Naposledi Bánffy oznámil, že kráľ privolil, aby korunu a odznaky korunovania na tisícročnej výstave ku verejnému pohľadu vystavili.

Ciele židovské.

Zasielam Vám prítomne jednu ku židom celého sveta vydanú židovsko-talmudskú inštrukciu, dľa ktorej sa židia po celom svete, zvlášte ale u nás v Magyarországu, rídia a spravujú.

Zneje ona nasledovne:

„Náš — totižto židovský národ je držiaci sa starieho a svojích vlastností.

Preto podporujeme neustále nepokoje. Každé hnutia zúročuje náš kapitál a približuje nás neustále k cieľu.

Všecok obchod, pri ktorom je špekulácia a zisk, budiž v našich rukách. Jest naším prirodzeným právom: jest nám treba mať predovšetkým obchody so špiritusom, olejom, petroleom, bavlnou a obilím. Tak budeme mať vo svojích rukách roľníctvo, sedliakov, venkov. Tak môžeme všade rozdávať každodenný chlieb. Vznikli nespokojnosť a núdza, dá sa snadno svaliť vinna a krik na vládu. Malie obchody, kde je mnoho námahy a málo zisku, môžu zostať v rukách kresťanských. Nech sa derú a trápia, jako sa trápil vyvolený národ mnohé stolia.

Všetké štátne úrady musia nám byť prístupné! Naší mužovia musia prísť medzi zákonodarcov štátnych.

Izrael má sa tlačíť do všetkých spolkov, kde jest česť a kde neni nebezpečenstvo.

Žiadajme volné sňatky medzi židami a kresťanmi. Židovstvo bude mať z toho len zisk i keď sa tým znečistí jeho krev. Naší synovia a dcéry sa môžu vydávať do vznešených a bohatých rodín kresťanských. Dáme peniaze a dostaneme za ne vliv. Kresťanské príbudzenstvo nemá na nás vlivu; my však na každého. To jest jedno; to druhé jest, že címe židovské ženy a zakázané skutky stvárame na ženách našich nepriateľov. Máme peniaze a za peniaze sa dá kúpiť i čnosť. Žid nemá zneuctiť dcéry svojho národa, k tomu jest dost dievok kresťanských. Ktorá chce zostať čnostnou, nedostane práce, nedostane chleba. Jest treba dopriať naším mladým mužom tiež nejakého poťešenia. Idte do velikých mestov a uvidíte, že k tomu nepotrebujú vašej múdrosti. Delník sa musí uspokojiť s naším odloženým a obnoseným odevom. Učinite z kresťanskej manželskej prísahy rádej smluvu — kontrakt — a ich ženy a dcéry budú ešte povolnejšími v našich rukách.

Sú-li peniaze prvou mocnosťou sveta, tlač jest druhou. Čím sú pronesenie tu myšlienky a rady bez neho? Len tlač budemeli mať vo svojej moci, dôjdeme svojho cieľu. Tiskom môžeme udeliť právo neprávom, hanbu ctou; tiskom môžeme otriasať tróny a rozkolovať rodiny.

Môžeme pochovať všetku vieru, môžeme

zničiť úver a spôsobiť vojnu, a pokoj slavným učiniť a zhanobiť. Môžeme povišovať talent, ho znižovať, prenasledovať, zničiť. Kto má tisk, má ucho národa. Až bude mať židovstvo peniaze i tisk, môže sa otázať: kedy sa nám ráci postaví si na hlavu korunu, ktorá je našou, vstúpiť na trón a rozháňať sa mocným žezlom nad národami zeme?

Rod Jakubov musí byť svorným v šťastiu, bohatstve, moci, tak jak bol svorný v nešťastiu a nebezpečenstve. Jeden musí pomáhať druhiemu. Kam dá nekto jednu nohu atď. dá tam tak i druhú, t. j. svojho brata. Máli jedon nešťastia, ostatní mu pomôžte z neho.

Toto je tedy tá talmudsko-židovská inštrukcia ku všetkým celého sveta židom vydaná, dľa ktorej sa židia spravujú, rídia a ju verne zachovávajú. — Každý sám kto túto inštrukciu čítať bude, nech si o nej rozjímania a výklad učini. Ja tu len to v krátkosti podotkýnam, že židia už mnoho z toho, čo táto inštrukcia v sebe obsahuje, previedli, do života uvedli, zvlášte tu u nás v Magyarországu. Previedli a do života uvedli, civilné manželstvo, vlastne súložníctvo, recepciu židov, bezkonfessionálnosť, beznáboženské školy atď. prevedli to pomocou svojích najposlušnejších najomníkov, šklavov otrokov, totižto liberálcov a jestli sa len tomuto záhubniemu, zkazonosniemu židovsko-liberálnemu prúdu nejaká pevná, silná, mocná prekážka na odpor nepostaví a ho nezamedzí, neomyľne prevedie a do života uvedie i to ostatnie, čo tá inštrukcia v sebe obsahuje, napokon prevedie i to, že „vystúpia i na trón a zamávať budú mocným žezlom nad národami zeme“, tak jako už mocne zamávajú nad góimi, kresťanskými to národami tu v Magyarországu. A ktože ím tu v Magyarországu to mocné jejich žezlo, ktorým nad nami tak krute zamávajú môže polámať, zničiť, a tak ďalšie zamávania prekaziť. Bez všetkých okolkov pravím: S pomocou Božou len a jedine „ľudová strana.“ Preto volám: Hore sa všetci okolo zástavy „ľudovej strany!“ Hore sa všetky kresťanské národy, Slováci, Maďari, Srby, Rumuni, Horváti, Nemci, podajme si bratskie ruky a pod zástavou „ľudovej strany“ spojenými silami bojujme svorne, udatne, zmužile, neohrožene, proti nášmu všetkých nás úhlavnému nepriateľovi, židovskiemu liberalizmu, ktorý už toľko jako mravnej tak i hmotnej zkazy a záhuby u nás narobil a našu milú Uhorskú vlasť na kraj hroznej prepasti priviedol. Hore sa tedy pod zástavu ľudovej strany! Boh zaiste bude s nami a keď Boh s nami, kto proti nám? Víťazstvo, slávne víťazstvo bude naše! Nech žije „ľudová strana!“

Ondrej Rojko, vyslúžilý farár.

Transvál.

Od istého času Transvál je predmetom mnohých článkov v novinách. S jednej strany veľké sklady zlata, s druhej strany útok angličanov na Transvál vzbudily pozornosť obecnstva.

Šesdesiat rokov je tomu, že sa v južnej Afrike započala republika Transvál. Stalo sa to roku 1835, keď hollandskí sedliaci takzvaní Boeri (vyslov búri) so svojim statkom sa vystaňovali cez sňazné hory na sever, aby si tam založili novú vlasť, lebo na Kape pod anglickým panstvom neboli spokojní.

Ale baženie angličanov po panovaní ani tam nenechalo Iboerov v pokoji: roku 1848 prišlo anglické vojsko do Transválu a vyhlásilo, že táto krajina je anglickým majetkom: po tuhých bojoch konečne angličani uznali Transvál za republiku, ktorá sa sama spravuje, ale boeri museli zas uznať nadpanstvo anglickej koruny v zahraničných záležitostiach.

Tí hollandskí boeri sú výborný a silný druh ľudí vytrvalý, pohostinný, jednoduchý a nábožný, ale spolu nedôverný naproti každému cudzincovi, čo sa im po toľkých skúsenostiach ani za zle nemôže mať. Ich krajina má bohaté vrstvy zlata zvlášte v okolí Lijdenburgu. Tieto zlaté bane roku 1873 boli vyhlásené za štátny majetok a zdá sa, že ich bohatý výnos (1891 roku 15 millionov zlatých) i tu jako vo Venezele dychtivost anglicku zas povzbudil.

Z Kaplandu, ktorý je anglickým majetkom na južnom konci Afriky, vrátili sa ozbrojení angličania pod vedením Jamesova do Transválu, údajne na obranu angličanov bývajúcich v Transvale, vlastne ale zo žiadosti podmaňovania.

Ale teraz im to zle vypadlo. Predseda transválskej republiky menom Krúger pozval celé obyvateľstvo k obrane. Vojsko Jamesonove bolo zčiasťky pobité, zčiasťky chytené a samého Jamesova vraj obesili. Europejské mocnosti, zvlášte Francúzsko a Nemecko v Londýne energične protestovali proti takýmto zbojnickým nápadom. Anglická vláda sa pr. tvára, jakoby o tom nič nevedela. Anglická politika utrpela značnú šk. Nemecký cisár pozdravil telegrafične transválskeho predsedu a vinšoval mu šťastie ku tomu víťazstvu, preto v Londýne proti nemeckému cisárovi panuje veľká rozhorčenosť. Dve vojenské lode s tisíc vojakmi boli vyslané do Kaplandu — zas údajne k ochrane anglických záujmov.

Hlboko ctená redakcia »Kreštana!«

V 48-tom čísle »Kreštana« od 1. decembra m. r. dostal som čítať vo vyzvániu »Ku voľcom stupavského okresu« „že našli sa i takí kňazi jako ku pr. Ján Talda farár z Hidegkútu, ktorí odvrátia sa od ľudovej strany, pripojili sa ku liberálnej stránke a nehanbili sa ľudu odporúčať liberálneho kandidáta. Nad tým ľud sa nemá ani zastaviť, veď Spasiteľ náš mal len 12 apoštolov, a predsa našiel sa medzi nimi jedon Judáš ktorý ho zradil.“

Následkom tohoto ráčte vo vašich ctených novinách miestočka popriať mojemu nasledujúcu osvedčeniu: *)

1. Já som vždy bol len s ľudom a žijem len pre ľud, ačkofvek v najväčšej chudobe.

2. Pánu Latkóczymu som dal hlas môj jakožto osobný cititeľ jeho bezúhonnej osoby, jakožto človekovi rázu nepoškvrneného, ktorý jakofvek čo štátny tajomník liberálcom nazývať sa musí, ale pre ľud nad neho nikto viac neučinil, a medzi jakými kofvek okolnosťami ľudu patriť bude.

3. Nekortešoval som na stránku pána Latkóczeho ani som nekazil stránku p. Otcosky, lebo

4. od ľudovej strany som sa neodvrátil, ani som sa odvrátiť nemôhol, ponevác som nevedel, že zvlášt aj pán Otcoska vystúpi, o tom mňa teprv jedna bystrická žena s písmom pána dekana a farára Kofrányiho v piatok ráno 22. novembra m. r, upovedomila.

5. Pred Bohom a človekom vyjavujem slávnostne a verejne, že mne za môj hlas ani nikto nič nesľúbil, ani nič nedal, ani za to žiaden výhľad na časné výhody nemám od nikoho sľúbené.

Pozsonyhidegkút, 10-ho januára 1896.

Prijmite, dôstojná redakcia, výraz mojej hľbokej úcty

Ján Talda, farár.

Silvestra večer.

*Odznel tvrdý súdu výrok,
Žvot skončí nešťastný rok,
S potupou ho zahrabú.
Sovy hučia, vlci skučia,
Divé vetrov spevy zvučia
K ukrutníka pohrabu.*

*Nech sa ztratí, v tmy zapadne,
Nech sa pekiel zvijsa nã dne
Duch zlostného tyrana!*

*) Vďačne poprajeme síce miesta tomuto osvedčeniu, ale bohužiaľ veľ. pán farár sa ním úplne neosvedčil, lebo liberalismus zaprel Krista, je tým najzúrivejším nepriateľom cirkve a nášho náboženstva, nuž ale pán Latkóczy je štátnym tajomníkom liberálnej vlády, ktorá vieme, jak neznabožské zákony v našej krajine uviedla, a pán farár predsa hlasoval na liberálneho kandidáta Keď je o zásadách reč, tu musí všetky osobné priateľstvo mlčať. Jako že sa to srovná s vašim svedomím Pane Velebníčku? Redak.

*Pre násilie, zbojstvá, vraždy
Nech sa trápi, súži, na vždy
Besnosť bôlom paraná.*

*Na ďaleko, na široko,
Kde zablyskne bystré oko,
Zhuba, zkaža, rummy len.
Žiaľne vzdychy, lupé city,
Duch kresťanstva polozbitý,
V srdciach zármut, horký blen.*

*Volnosť duše, zbožnosť, viera
V kliatbe ťažkých pút vymiera,
Potoky slz ľudí nám.
Vrúcnosť pohan borí besne,
V horách, dolách stonú tiesne,
Poškvrnený svätý chrám.*

*Zhanobená Krista sláva,
Pošliapané cirkve práva,
Povyšovaný diavla blud.
Križa krása, zákon čistý
Rovní má ctu s talmudisty,
Ullačený Boha ľud.*

*Pečať krstu, večná cena
K vôli židom znevážená,
Stav manželstva zhnusený.
Verný kresťan biedny otrok,
Podlých k rajú vedie pokrok,
Bezbožných sú odmeny.*

*Pravda kvilí, lož sa rehce,
Čo cit žiada, oplán nechce,
Nevinnosť mdlie v reťazi.
Lúpežníkom ruže kvitnú,
Statočným strom žitia vytnú,
Cnosť klesá, hriech víťazi.*

*Čierne moci, zlosynovia
Výšam hoví, nízkych lovia,
Krvdy sypú, množstvo rán.
Žobrač hynie, vláda žere,
Nepravosti, hnusu dvere
Otvorené do korán.*

*Bože dobrý, milosrdný
Dokiaľ trvá osud škrtný
Grúňom, hájom, dolinám? . . .*

*Hach! dvanásta noci bije.
Starec zgrgnul, mladík žije . . .
Och bársby bol prajný nám!*

Dlhomír Polský.

Ako nám pomohli?

Ukážem to v jednej udalosti.

Brtomil vybral sa na jarmok; vzal vreco (mech) ovsa predať, položil ho svojmu somárikovi na chrbat a tak kráčal k mestu.

Slnce ukrutne páľilo, až sa zem pukala. Nie dív, že sa somárik pod farchou potil. Brtomil ho ľutoval i povedá: „Pomôžem ti somárik, pomôžem!“ . . .

Vzal vreco s chrbta somára, položil ho na svoje pleco a — — — — sadnul si na somára!!

Tak pomohol Brtomil svojmu somárikovi.

A nám tak iste pomohli!

Klesali sme, potili sme sa pod farchami. Naši starostliví otcovia, ablegáti ľutovali nás, zaumienili si nám pomôcť.

Sobáš, matriky a kto vie čo všetko bude jedine nám k pomoci. — Ale že nám odpadne farchy! . . .

A čo sa stalo? Staré farchy nám ostaly a nových nám pridali!

Či je nie tak? Kto sa ženil, vydával alebo ženil, vydáva, komu sa dieťa narodilo, alebo niekto umrel, ten by nám to najlepšie vedel povedať.

Tak nám pomohli! Zákon je zákonom, ktorému nenačím vzdorovať, ináče by sme obanovali. Ale zákon na sneme vynesovaný tou istou cestou, teda cestou zákonitou, zrušený byť môže. A to je cieľ našich namáhání. Pravda do tých čias ešte mnoho plťí poletí dolu Váhom a vody Dunajom, ale čo sa vlečie, neutečie.

Všetko príde časom! Musíme prv za našu ľahostajnosť a lenivosť trpeť, len potom nám svitne nový deň!

Keď tak pomacošský s nami zachádzajú, jako Brtomil so svojím somárom, nuž nám inšie neostáva, iba pomoc s hora a naše vlastné sily. Pomahajme si sami! . . .

Pomahaj si človeče, a i Pán Boh ti pomôže! . . .

Jednoduchý.

Mačekovci v Pešti.

Jano a Juro Mačekovci boli dvaja spokojní bratia, ktorých žiadostí ďalej nesiahly od misy. Jednu jedinkú mali slabú stranu a to síce: i jeden i druhý chcel opicu vidieť. Čudná to chuť pravda, ale komu voz, komu krava a Mačekovcom opica.

Ale kde že najst tú opicu? Do Trňoslivia od pamäti sveta len starý Ďažo, kulhavý žobrák a čaptavý Abraham, čo kočky skupúva, traťí. Tam veru márne očakávajú príchod opice.

Mačekovci sa ale nie darmo volajú Mačekovci, majú oni rozumu za milých päť!

— „Pôjdeme do Pešti, Juro?!“

— „Pôjdeme do Pešti, áno tam uvidíme opicu!“

Mnoho nehúťali, ale posbierajú svojích sedem vecí, jachali k Pešti. — Doraziac do toho veľikánskeho mesta, bez smeru blúdili po uliciach obzerajú krásne domy, sklepy, no a hore dolu idúcich, či nebude medzi nimi opica.

Istý pán zbadal, že sa cudzinci a neznami v Pešti, priblížil sa k nim a pýtal sa odkiaľ sú, čo chcú?

— „My sme veru, prosím ponížene pána veľkomožného z Trnoslivia, veď ráčia vedieť kde je to, jako žeby aj nevedeli; a radi by sme opicu vidieť.“

— „Keď len to nuž vám ľahko spomôžem.“ odvetil mu ten pán, ktorý súc dobrej vôle umienil si žart s nimi urobiť, „vidíte toľ ten veľký sklep, choďte ta pred dvere a ukazujte dnu palicami, a hneď sa vám ukáže opica. Dajte si ale pozor, bo tá sa chytro rozdúri, hodte jej len peniaze i hneď sa uspokojí.“

— „Ponížene ďakujeme za tú dobrú radu Rád by ja videl tú opicu, ktorej by sa zľaknul,“ vravel sebaopovedome Juro, „aj niekoľko tých hallierov sme si doniesli, veď jej už len hodíme dačo.“

Šli pred sklep, stali si pred dvere a ukazovali dnu palicami. Za čas ticho bolo. Z razu ale vyskočí na nich volakto s metrom a kričí: „Prebhadnem tha phriam.“! Hodili mu niekoľko hallierov, na čo sa hneď ani slimák dnu vťahoval. Mačekovci ale, jako ktorí vec svoju skončili, vratili sa domov.

* * *

U Potkanov bolo asi dvacatoro Trnoslivanov sídeno Potkan čítal „Krešťana“ a všetci dychtively počúvali jeho slova. Tú otvorila sa dvere a vkročia Jano a Juro Maček!

— „Vitajte!“ „Ale ste už prišli?!“ — „A ste videli opicu?“ — „A či vám tam nevybrali peniaze z vrečka?“ — Kto vie akými otázkami ich obsýpali. Keď už trochu utíchli, Potkan spýta sa Jura či ozaj videl tú opicu?

— „Že či videli, to sa rozumie! Povedal som, že ako je moje poctivé meno Maček, tak opravdivé musím opicu vidieť.“

— „Ako že vyzerá ta opica?“

— „Ako vyzerá, hm, — na môj hriešnu ani ten čaptavý Abraham, iba že mala červenú čapicu na hlave.“

Hrajnoha.

Čas. V Judapešti 13-ho januára pred poludním bola veľká hmla, odpoľudnia sa vyjasnilo, celý deň bola tuhá zima. Teplomer ukazoval — 5.3 stupňov. — Po Uhorsku počasie je veľmi chladné, úmernosť tepla je o mnoho nižšia než — 10 stupňov, po Sedmohradsku padla až do — 20 stupňov. Najteplejšie bolo v Crkvenici, najchladnejšie ale v Botfalve — 21.8 st. — Po Europe vynímajúc Francúzsko, Rakúsko-Uhorsko počasie bolo daždivé. Úmernosť tepla v Severnej Europe pomerne je vysoká, na okolí Alpov a Karpátov ale je nižšia nezriadne. Najteplejšie bolo v Malte 10.6 stup., najchladnejšie ale v Botfalve — 21.8 stupňov. Vo Viedni — 11.2 st., v Ríme 0.4 st., v Paríži 0.8 st., v Berlíne 1.3 st., v Carihrade 2.4 stupňov bolo tepla. — Predpovedá sa: Možno očakávať, že tuhá zima popustí.

Nemocné kr. knieža. Albert Salvator kr. knieža — jako sa z Bozenu telegrafuje — ťažko onemocnel.

Na izbové väzenie odsúdené knieža. Z Berlínu sa telegrafuje: Fridrik Leopold knieža dostal

slobodu na jeden rok; pojde do Talianska, kam ho odprevadi i jeho manželka. Rozopra medzi kniežatom a cisárom je už dávnejšia. Cisár to veliteľstvo, ktoré posávať mal Fridrik Leopold, dčasne inému daroval.

Chumelica, bóra, povodeň. Kraju dolu Dunajom hrozí povodeň, v Rieke ale už dva zúri hrozná bóra (víchor). V Trieste a Genfe tiež veľké víchry zúřily, ktoré plavbu skoro nemožnou činia. a mnoho nešťastia spôsobili na mori. Po Uhorsku tiež veľké chumelice zúřily, tak že na mnohých železničných čiarach premávka musela prestať; teraz sa už trochu utíšily.

Voda v Dunaji sa porád dvihá, v Pakši sa povodne obávajú; medzi Fajsom a Bajou lad sa zastavil a voda zdvihla sa na desať stop.

V Rieke (Fiume) od pár dní hrozná bóra zúri. Po ulicach není možno chodiť. Vlaky sa oneskorejú, lode nemôžu von z prístavu; ktoré byly ale na otvorenom mori, rýchlo poutekaly, každá sa zachovala, kam len mohla, a ešte i tak mnohé zahynuly.

Na genfskom jazere tiež zúria veľké víchry, tak že plavba musela prestať. Víchor mnohé naložené vozy prevratil, komíny srúcal.

Besnė dievča. Z Temešváru sa píše, že z Pasteurovho ústavu v Budapešte vratila sa dom v Otalia Wallner, ktorú boli poslali do Budapešte, aby sa vyliečila, lebo besný pes ju bol pokúsal, a na kto ej už na železnici vypukla besnota, 11-ho novembra medzi hroznými mukami zomrela v špitáli.

Srazenie sa na železnici. Z Lublanu sa píše, že osobný vlak, ktorý sa pohol z Gottschee 11-ho januára večer o deviatej hodine, na stanici južnej železnice sa srazil s jedným nákladným vlakom, ktorého dva vozne sa do drúgaly a iné dva silno sa pokazily. Mašinista osobného vlaku bol ľancko poranený. Príčinou tejto nehody bolo chybné postavenie zmeny. V premávke nebolo zmatku.

Smútok Gödöllova. Jan Odray, titulárny kanoník, farár na Gödöllove 12-ho januára zomrel v 70 roku svojho veku. Už od davna trpel na srdcovú nemoc. Pri smrtelnej posteli bol mu príomný Ceastin Odray, jeho mladší brat a farár v Irši. Jan Odray narodil sa roku 1825 v Bobrove v oravskej stoli i. 1852 posvätili za kňaza, už dvadsať rokov bol fararom na Gödöllove. Leť vloni ostal titulárnym kanonikom, ačkoli v kraľovskom dvore ho dobre znali. V Gödöllove bol obľubený pre úprimnosť svojho rázu.

Do rieky spadol jedon električný voz. Z New Yorku sa oznamuje, že jedon most na rieke Ohio sa srútil a jedon vozeň električnej železnice, ktorý bol cestovateľmi preplnený, spadol do rieky zo stopadesiat šuchovej výšky. Ani jedného jediného cestovateľa nemôhli zachrániť.

Žid nemôže byť diplomatom. V Brüsseli (Belgicko) veľkú nápadnosť spôs bil príbeh jedného z prednej rodiny pochadzajúceho žida, ktorý sa hlasil, na diplomatický egzámen, ktorému ale odporúčali, aby sa naspak cofnul, lebo že ten egzámen i tak bude na nič, ponevác že vlády medzi sebou nľčanlivo sa usrozumely, že žida na diplom. ticku dráhu pripustit není možno.

Najväčšia vojenská loď na svete. Naj äčšia vojenská loď celeho sveta je anglická opancierovana loď menom „Terrible“, ktorú vloni vystavili v Barone. Dĺžka tej lode je 164 metrov, šírka 21.6 metrov, vo vode je obyčajne na 82 m tre. Paluru jej pokrýva mimoriadne hrubý pancier, aby vystrely na palubu

podajúce nemohly vniknúť k mašinám, do prachárne a medzi torpeda. Kde sú ústroje, tá miestnosť je na 74 metrov dlhá, na pravo a na ľavo má sklady a na kamenné uhlie, ktoré 60000 centov uhlia môžu prijať. Táto ozruta je na viacej priehran rozdelená, kam voda nemôže vniknúť, aby sa neponorila, keď by guľa vnikla do jej telesa. Je na nej 42 väčších diel a 14 menších. Tá loď je tak veľká, že nebolo pre ňu suchého docku (dielňa, kde sa lode stavajú), kde by boli mohli na nej robiť. Anglická vláda musela najprv pre nový dock vystaviť.

Koniec pravoty. V Šteithale, v Elsasku dva občani mali jednu rozhorčenú pravotu pre jednu cestu, ktorá, medzi ich majerami viedla na pole. Každý z nich si tú cestu osvojoval. Po mnohých pravotách, ktoré viacej tisícov stály, súdna stolica tú cestu jednej stránke prisúdila, ale druhej stránke dovolila, aby ju tiež mohla užívať. Pár dňami pred tým prvšia stránka chcela odkúpiť to právo od druhej, vtedy však vysvitlo z obecnej mapy a územkovej knihy, že tá cesta už od dávna obci patrí, a ani jedna stránka nemá práva na ňu.

Zbojník v truhle. Z Varšavy sa píše o následovnom príbehu: V jednom blízkom majeri menom v Štoni nedávno prišli traja počestne oblečení ľudia ku jednému zemskému pánovi, o ktorom šiel ten chýr, že je bohatý a pýtali si noclah, pretože udajne, že sa opozdili na petrohradský vlak. Po priateľsky ich prijali! O niekoľko hodín sa odobrali, že na okolí chcú zbožie kupovať a jednu väčšiu truhlu tam nechali, ktorú domáci položili do komory. Keď ani o dlhší čas sa nevrátili, ten statkár mal podozrenie a sprovádzaný súc jedným susedom, ktorý náhodne bol uňho, išli do komory, aby obzreli tú truhlu. Jedon veľký domáci pes išiel za nimi, hneď vrčiac rútil sa na truhlu a začal hrýzť jej desky. Na to rýchle zavolali ľudia a urobili dieru na tej truhle, z ktorej bolo očuť ľudský hlas. Keď vrchnák sňali, z truhly vyskočil jedon človek s veľkým kuchynským nožom ozbrojený a vrhol sa na prítomných, v čom mu ale ten pes prekazil, ktorý ho chytil za hrdlo a nepustil ho. Zbojník potom vyznal, že mal úmysel svojich kamarátov v noci vpustiť a domáceho pána ozbíjať a zabíť. Na večer všetko náležite pripravili, vyhasili oheň a svetlo a keď všetko už utíchlo, o jednu hodinu ľudia v komore schovaní očuli tiché klopanie na oknu, otvorili, a potom jedon zbojník vliezol. Hneď ho chytili a poviazali, ale pretože kričal, jeho kamaráti dali sa na útek, ale domáci sluhovia ich pochytili. Všetci štyria zbojníci, ktorých oddali vrchnosti, sú už viackrát potrestaní zločinci.

Vojenský úskok ako zbojník. 65-ty šoproňský pechotný puk, ktorý patrí ku prešporskému vojenskému telesu nadobudol si smutný chýr skrze to že sa v ňom minulého roku 20 samovrážd udalo a medzi jeho vojakmi tak rečeno z týždňa na týždeň sa najde jedon alebo druhý, čo zunuje komisný chlieb a uskočí. I teraz takého vojenského úskoka chytili menom Šteinera, ktorý úplných šesť mesiacov túlal sa po šoproňskom okolí, a asi dvacaťkrát opovážlivo sa vlámal do rozličných príbytkov. Hľad ho mal k tomu. V jednom humne po zdĺhavom boji ho chytili a odvedli do žalára vojenského súdu.

Len ten veniec. V obci Goronde matrikár zas pôsobil škandál svojim nezákonným sa držaním. Svätobníkov odohnal, pretože že nevesta nemala na hlavě venca. Nevesta bola prinútená ísť domov pre veniec,

ale keď vyšla od matrikára potrhala ten veniec a do blata zašliapala. Do kostola potom išla s novým vencom.

Vyrabovali betlehemníkov. V Pankote (arad. stol.) dva zločinci — Eliaš Tulan a Juraj Černe — vyrabovali chlapcov, ktorí s betlehemom chodili a olúpili ich o niekoľko nasbieraných krajciarov. Večer o 7. hod. striehli na veselé deti a nabíjúc ich vzali im cukery, koláče a asi 3 zlaté. Deti ich udali u vrchnosti, ktorá pochytila tých nesvedomitých ľudí a teraz ich pre zbojstvo budú fahať na otázku.

Liberálne vystrájanie zlíhalo. V Skalici liberáli po sviatkoch chceli ustrojif a pozvali k tomu rozumnejšie živly remeselníkov na jednu poradu osloviac, aby nedržali s sedliackou ľudovou stranou, »lebo vraj my prináležíme ku panskej triede« : Liberálni páni, ktorí len nedávno pri voľbe do stoličného výboru všetko vykrikovali na skalických remeselníkov, teraz už ich chceli povýšiť do panskej triedy, ale tí hodní mešťania poďakovali sa za to a tam ich nechceli s ich vystrájením sa.

Úplne zatmenie slnka v 1896 roku. Od dávneho času zas toho roku bude úplne zatmenie slnka. Hviezdári už sa veľmi pripravujú naň, aby základne preskúmali ten zriedkavý zjav, ktorý zas za mnohé roky sa neukiaže. Úplne zatmenie slnka bude vidno v Norveгии, v Badsöve 9-ho augusta ráno o 5 hodine a 55 minúte, 37 sekunde. Viacej universit pošle hviezdárov z tejto príležitosti do Badsöva.

Odsúdený na smrť za sedem rokov. Hanneken, jedon to norvešský lodný kapitán vypráva o jednom vzlaštnom druhu odsúdenia na smrť v Číne. Spravcu štátnej fabriky v Tientsíne pre rozličné neporiadky v tejto fabrike odsúdili na smrť za sedem rokov. Podľa súdu meno toho spravci za sedem rokov bude stát v tom menoslove, ktorý dvakrát za rok predostierajú pred cisára, a ktorého potom cisár len tak nedojak sa dotkne barvivou štetkou. Tých potom ktorýchžto mien štetka sa bola dotkla, bez milosrdenstva zotnú. Jestli že ale za sedem rokov nejako sa zachráni pred smrťou, potom je už ortel prevedený.

Chcel byť lekárnikom. V hornom Uhorsku na mnohých miestach vydržiavajú sa sv. Missie, kde ľud sa zrieka toho tak škodného pitia páleného. Toto veľmi mrzí krčmárov, ktorí skoro bez vymienky sú židia, lebo dľa zákona: o rovnoprávnosti kresťan hoiňom Uhorsku krčmárom byť nemôže. V Likavke Samo Šulc krčmár si tak namyslel, že keď nesmú tí ľudia piť pálenku môžu piť medicínu, pár kvapiek aetheru namiešal do špiritusu a predával to draho jako kvapky ochmanské. Však ale zle sa mu povodilo! Jedon občan oznámil to kr. okresnému súdu v Ružomberku, prišli žandári, vzali mu kvapky a slavný súd pokutoval ho na 15 zlatých. Teraz bude plakať nad ním sám Kürthy hlavný župán, bez ktorého vôle ani vlas na hlavě žiadneho žida v Liptove sa pohnúť nesmie.

Upovedomenie. *L'udová strana* v Budapešti (VIII. József-körút 31/b. II. emelet) *krajinskú sústrednu písareň* otvorila. Obecenstvo sa vyzýva, aby túto *písareň* hneď upovedomilo o každom pohybe *ľudovej strany* sa týkajúcom. Redaktori ale ktorí držia s ľudovou stranou na to sa prosia, aby svoje noviny pod nápisom kancelárie posílali, za čo jakožto za vzájomnu službu z času na čas zprávy im bude posílať. Konečne *predsedov všetkých katolíckych kruhov, čitateľných spolkov alebo katolíckej spoločnosti* jakéhokolvek mena na to

zrosí tá kancellária, aby jej sdělili meno a bydló i toho patričného telesa, i vlastnej ich ctenej osoby. Odkiaľkoľvek a čokoľvek by niekto písal, nikdy nech nezabudne na čele svojho listu *meno volebného okresu a stolicu* pomenovať. Do ľudovej kancellárie sa môže i po slovensky písať.

Všetky listy sa majú adresovať na meno Veľk. pána *Jána Molnár*; vtedy istotne ich dostane kancellária.

V Budapešti 3-ho novembra 1895.

Kraj. sústred. kancellária „Ľudovej strany“
v Budapešti

(József-körút číslo 31/b. II. poschodie).

Veľký obrázkový LURDSKÝ KALENDÁR, ĽUDOVÝ KALENDÁR

na

priestupný rok 1896.

Cena 30 kr.

K dostaniu je u *Kolomana Mészáros*, v Budapešti u vel. p. pátrov Františkánov.

DOPISY.

Z Detvy.

Prevelebný pán Redaktor!

Ten nový rituál cibilného párenia a ostatného prevratu, do jakého nás 1. okt. minulého roku vohnali, dľa chýru, je všade rovnako drzý, ozaj súci do rúk tých podchvostinárov, ktorí dľa neho fušujú náboženský cit ľudu.

V Detve ľadže cibilný farár, pri prvom vrabčení tým prežehnal a pokropil svatobníkov: „Vy starý pes, — Vy stará sviňa.“ — Neskoršie zas to vniesol do toho rituála, že pri jakomsi matrikárskom úkone ľudia pre jeho nevlúdne zachádzanie mu svoju nespokojnosť vyslovili, a on chytil týchže za krky a vyhodil von zo svojej začadenej „sobášnej“ kavety, ani im vraj tú podchvostinu nepodal do ruky, kdežto predtým cirkevní farári pri krste a vádzke im vždy štólu podali do ruky, na znak toho, že rúce môžu vkročiť do kostola a výnsť z neho von v pokoji. Prenasleduje ľud pri sobáši a žiada, aby svatobníci chodili k nemu s vysúkanými bajsmi, vyholení, vyšperkovaní! Ale ja ľadže, takto poviem. Nech si prv pani podchvostinári kúpa mentieku, za klobúk forgó, a na harmoniku čižmy (a pod pazuchu husle,) bo ani im sa negľajchá v obšúchaných plundrách a vykryvených čižmách, viazať podchvostinou ruky mladoženichom. Nie div potom, že tá podchvostina slabo drží ruky mladoženichov a cib. požehnanie v nich, jako sa to v Hriňovej bolo dokázalo. — Tam totižto matrikár, silou-mocou na Dušičky určil prvé párenie.

V tento deň síce každý, kresťanského, alebo aspoň ľudského citu nepovzbavený človek, ide na hroby svojích milých, a nábožnou myslou sa pomodlí za ľahkodušie týchže. No p. matrikár chcel tančiť spolu s mizerno kresť. svatobníkmi a — na potupu kresť. mravov — vskutku na Dušičky tancovali, skákali po pamiatke mŕtvych.

To cibilné požehnanie však bolo jakosi slabo zašpuntované, lebo keď už ustali hriešne dupkať po zbožnej pamiatke nebohých, potom začali cupotať palice po hlavách, a keď bratovi mladoženicha prerazili črep, nuž to požehnanie cibilné v prúde krvi vyblbotalo von.

Zase v susedstve, na Miklóšfalve podchvostinár v jednu nedeľu o 10. hodine, keď bývajú služby božie, určil sobáš. Česť však mladému páru, ktorý odvetil, že sú oni nie pohani, nedostavil sa v nedeľu, lež v robotný deň. A vtedy tou vtípnou kázňou dorážal na srdce mladoženichov, že cibilný sobáš je od Boha, lebo keby nebol od Boha, teda by nebolo cibilného vrabčenia.

Nuž pravda, Bánffy je prvý pápež, jemuz dal Jehovah kľúče od podchvostin, a matrikár z Miklóšfalvy, na jehož kapusnú hlavu ten pápež ruky složil, je zákonne poslaný cibilný farár iných vrabčiť. To je Baalam na oslici!

Z Végheš-Huty matrikár sa pýšne jachce pred ľuďmi, že je on „námestník boží“! Snáď závistník Boží.

Detvanský matrikár na inakšie meno „krstieva“ deti, nežli v kostole; na odpor cirkvi, ktorej je veru nie na radosť kresťanom. Jaké zmatky z toho povstanú časom, keďže ľudia tak volajú deti doma, jako boli v kostole pokrstené!

A potom sa predsí opováži ešte niekto blúzniť, že tie nové zákony neni sú proti viere? Nuž či na Dušičky, alebo v nedeľu počas služieb božích, nárokom určiť vrabčenie a ľud odtiahnuť od kostola, reptáť proti P. Bohu a kňazom, či to neni diabolská zlosť namierená udusiť náboženský cit v prsiach ľudu? Nie kňazia, nie ľudová strana, lež surové zachádzanie otrockých matrikárov búri ľud, kým ich tento poriadne neobirmuje.

Praktika.

Od *Cecého* z Trenčianska.

Veľactená Redakcia!

Nie prám milo sa nás dotklo, keď sme očuli, že kolárovičský náš notariuško, Janko, ako ho vôbec pre jeho tichú a snášanlivú povahu len t k volajú, má byť preložený — nie síce do Debrecína, lež do pensie. Nuž ale prečo? začo? Snáď leť nechodil ku Balkovi do Bytče na pivo? Alebo či nenie súci na liberálne štikle? Či sa jeho statočnosť nehodí do liberálneho veku? Či mu liberáci už nedôverujú? Alebo sa sám žiadal na pokoj, vidiac to besné liberálne šafárenie na poli političnom a konštitucionálnom a si netrúfal v tomto koncerte s čistým svedomím môcť hrať?

No nech je tomu, ako chce. Či už vek, či nedostatok maďarčiny, či čo inšie bolo príčinou odpočinku, jedno by sme mohli trúfať, to, že keby Janko notariuško pár hodných liberálnych kúskov a štiklov bol previedol, snáď by sa ešte bolo mohlo, bárs i na starom, do liberálneho chlieva vozíť a bolo by sa snáď i s pensiou čakalo. Takýchto liberálnych kúskov mal dosť príležitosti previesť, a bol by si tak veľiké a vysoké zásluhy, ako je kolárovičská veža, nadobudnul. Keby bol ku pr. voličov, ako sa to inde stávalo, aj

on náležite povyhadzoval, mená jejich a vek s raffineriou pofalšoval, ľud dobre po hazaficky sekYROVAL a taxoval a čo hlavné je, aspoň farára všade, kde len aká-taká sa poskytla príhoda, bol vedel tupiť, haniť, opisovať, očerňovať a sužovať, ako to planí liberálci tak majstrovsky vedia, nuž bol by si aj on hodnú zásobu cirkevnopolitických, stoličných ba i krajinských zásluh nakopčil, čo viacej, i križik nejaký dostal, keď niekoľko izgatášov, buričství vyňučá, vymyslí, alebo čo najľahšie by bolo bývalo, sám urobí, pri tom si fúzy dobre vyteremetuje, hubu na basétfu naštimuje a všetko na svojho farára svalí, že to je ten, čo izgatuje, búri a zákony nectí. Hľa kolké zásluhy o vlasť, o slobodu! Nuž ale kto vôbec nezná ešte ani len toho mizerného pánslavika vyňučať, a od tupenia viery, cirkve zabrzýgané fúzy svoje nerozumie o kabát kňaza si utref, ten veru nikde nepríde do predu, musí v zadu zostať, lebo nemá energie.

No jestli Janko náš notáriuško sám túži po pokoji, my mu to doprajeme, že si aspoň z tých uradných sekatur, štátnofarárskych farch a iných liberálnych vexácií oddychne a odfukne.

Notáriuško náš bol ešte z tých patriarchálnych Ondrejovských časov, keď sa ľudia ešte ctíli a v láske, svornosti a priateľstve žili.

Myslíme, že mu ani nebude ľúto, keď úrad zanechá a na pokoj do svojho včelína sa utiahne, odkiaľ chladnokrvne bude môcť obdivovať ďalšie liberálne strečkovanie, hnusné p dlosti a prenasledovanie, ktoré prekliati liberálci pod zásterou zákona proti zákonu povedú, a chute sa kedy-tedy zasmeje, keď sebe zavše pomyslí: No včul už nepočujem viacej: annak muszaj igy lenni! toto musí takto byť! Bizony vo včeline nem muszaj! Už mi strašidlo vyzdvihnúť a disciplinárky vzali z konopí.

Prajeme nášmu Jankovi v tomto odpočinku dobrého a stáleho zdravia a spokojnosti, čo v terajších smutných časoch málo ktorý občan má. Veru, veru máme skoro už občiansku válku. Občan povstáť proti občanovi, úradník prenasleduje obecnstvo, obecnstvo pomstvu prisahá úradníkovi. A prečo to? Pre nič. Lebo ani jeden, ani druhý tej našej haze nespomôže. Tých hlaváčov by bolo treba dať na ostré polienko klačať. Tí zväčša huckajú nás jedného proti druhému, a my jako pudlíci jeden na druhého štekáme a nevieme, prečo a začo? Tí vrchní nás drážia a sami sa na mäkkých kanapách chutno smejú, keď sa my tuto liberálno hryzeme, kúšeme, a oni tam krajinský dobrobyt požívajú a nás keď nie za synov vlasti, aspoň za bláznov majú.

S Bohom pán notáriuško!

Horné-Trenčiansko.

Vysokocetný prevelebný pane!

Tarnócismus na Kysuciach. Deň voľby ustanovený bol u nás na 7-ho novembra na Staškove, ku ktorému je pridelená i susedná obec Zákopčie.

Kortešáčka sa už deň vopred na celej čiare započala. Ľud však stál nezvratne oproti úradnému kapacitovaniu. Všetky slúby, prosby a hrozby služným prednášané ľudu ešte i pozde večer do krčiem podvodne poshánanému nič neprospeły.

Liberálni horlivci úradní usalašili sa v hornej krčme, aby tam v nočnom zasadnutí ustálili k zajtrajšej voľbe válečný plán.

No všetko na márnno.

Voličia v daždi a blate dostavili sa už pred pol deviatou.

Keď voličom cedulky rozdané byly, pohli sa všetci v zástupe na miesto voľby. Vstúpiac do nútra písarne, našli tam sedieť pri dlhom stole na lavici chrbtom ku dverám obrátených 4 chlapov.

Po predstavení týchto čo dôvernícov k urne, vyvolených, kňazi svojho práva povedomí výhražkám služnovským neustupovali, lež za to tým dôraznejšie žiadali, by dôvernici i z ľudovej strany k urne zvolení boli spôsobom zákonom predpísaným, a tak len potom, aby sa voľba započala. Služný to ľubovoľne zapieral, po dlhej dobre vyše pol hodiny trvajúcej hádke s prevádzanej krikom, zvadou a vyhrazovaním sa s vyhodnotením von fararov žandarmi ráčil dovoliť predseda vlastne služný pripustiť jedného voliča z ľudovej strany (kňaza nie) za piateho dôvernika, na čo sa potom kňazi z volebného lokálu vzdialili a hlasovanie sa započalo, ovšem že dľa taktiky Tarnóczonekej.

Voličia jedon za druhým vychádzali z volebnej sieny s bielou cedulkou v ruke. Na otázku, či mu cedulku neprijali? jedon odpovedal, že nevedel uhadnúť, koľko má rokov; inô zase, že nevedel povedať jako sa volá, a preto že ho zahnali.

Vodcovia ľudovej strany zpozorujú, že jedon žid zavše zazierá do jakéhosi papieru. Šípil, že to bude soznam voličov, a nemýlil sa. Zavola žida na bok a vypýtal soznam od neho, čo on aj ochotne urobil, každému prečítano bolo meno a rok, jako to tam stálo, a tak až potom každý obstál pri volebnom amene.

Keď hlasy ľudovej strany začali sa napádne množiť, začali vstupujúcim voličom ľudovej stránky natískať svoje žlté cedulky. Voliča prijímali síce cedulky od notáriuša, ale ich neoddavali, lež ich vynášali von na ukážku.

Navzdor odmršteniu mnohých hlasov bola ľudová strana v rozhodnej väčšine, konečne prečítal cedulky, zdáľ sa počet týchže srovnáva s počtom odhlasovavších a do protokollu zapísaných voličov. K veľkému ale svojmu a pána služného prekvápeniu načítal o 13 hovorím o trinást ceduliek viac, nežli bolo voličov.

V zmätku nevedeli, čo robiť. Začali páni protokoll volebný diktovať.

V tom méne voličov ľudovej strany podáva zákopecký farár proti tak nehanebne vedenej voľbe písomný protest a verejne prisahá, že ľudová strana mala najmenej 70 oprávnených hlasov oproti 18 liberálnym hlasom už i so židovskými. Ozývajú sa výkriky: podlošť. A páni okolo predsedníckeho stola, bľadnú. Tu staškovský farár vyzýva p. Červienku jako dôvernika, ktorý odvetil: „Faloš sa stala“ na to sa mu služný vyhráza žalobou. No kedy a jako sa tá faloš stala, ozývalo z mnohých hrdiel. Červienka rozpovedal, že služný ho od stola bol odvolal ku dverám a vypytoval sa ho, koľko má dôchodku a vtedy sa musela tá „chyba“ stať.

Zase povstal na to dlho trvajúci krik.

Služný voľbu za zničenú vyhlásil. Tak panuje u nas pravda.

Jedon volič.

Mošovce 2-ho januára 1896.

Velebný Pane!

Brieždi sa! Vodca opposície gr. Apponyi, vyzýva snem vo svojom vianočnom článku, že by sa smierili ku nastávajúcej tisícročnej slávnosti.

Hlavným jeho vyzváním je, aby sa už raz opravil volebný poriadok, aby sa sprevádzali budúce čisté voľby. Toto sa ale Tisovej klikke nepopáčilo. Títo sa vyslovili, že čo gr. Apponyi žiada, o tom ani reči, oproti tomu sme toho náhľadu, že by sme potom chytro prišli o mästné hrnce, že jestli popustíme, tak by bolo po našej mameľuckej vláde.

Teraz vidíme že tým pánom žiadno pekné vyzvanie nič neosoží, a nechcú popustiť z jejich ukrutností, ktoré na vernom ľudu páchajú, nechcú už ani tej najmenej pravdy uznať, čo jest ešte na svete, — nechcú na žiadať pád ustúpiť od svojho asiatského vládenia.

Tedy pán gr. Apponyi nepozná ešte dobre pánov mameľukov.

Lepšie im sekol na žilu vodca neodvislej strany Gabriel Ugron. Tento pustil ostrejší vianočný článok.

Tento ich vyzýva, aby už raz upustili, a aby už raz vstúpili do svojho svedomia, a urobili koniec tým surovostiam, ktoré páchajú pri voľbách. Jestli nepopustia, dáva im tento novoročný slúb. Ak ešte na ďalej budete zúriť násilensťvo na nevinnom ľude, či pri voľbách, či kde kolvek, jestli bezočive popáchané nadužívania ostanú nepotrestané, jestli ministri ďalej budú kráčať v nivočení ústavy, já, a moji priatelia, opravdivá strana, bojujúca za neodvislosť a nezaujúc jednáť sa, obrátíme sa na národ a vyzveme ho, aby vstúpil na pôdu passivného odporu, aby neplatil ani dane a nedával ani vojakov, kým sa nevratia ústavné pomery.

Dobří priatelia ľudovej strany, či sme my nie vstave s pánom Ugronom sa spojiť, jestli je jeho smýšľanie pravdivé. My, ktorí za tak krátky čas hadam väčšinou stojíme za zásady Uhorska.

Keď sa nedá po dobrotky nič previesť, musíme aj my tak sa utvoriť a bojovať, s čím si budeme môcť k nášmu právu dopomôcť.

Veď je to žiaľ, daň platíme, vojakov dávame; a pravdy nemáme, veď je to už predsna na nevydržanie.

Jestli sa ešte i na ďalej báť budeme, zavítá nám židovský egoizmus, cesnak a cibula, a ten zápach je tak nemilý, ako čertu temian a svätená voda, pre nás kresťanov. Povedzme, aby nás Pán Boh chránil, veď mu už na prahu stojíme len ešte jedna taká vláda ako je dnes, potom už Lucifer opanuje našu dávnu dobrú vlasť.

Preto pozor ľudováci, keď menšina takto vyzýva, a my väčšina sa pripojíme a dane prestanú, vojsko nedáme, čo budú potom robiť liberáli? *Sindulfo.*

—
Z Brezovej.

Vysokoctená Redakcia!

Dopis jedon z Brezovej podotkol položenie ľudovej strany u nás. Ovšem je to na čase i u nás pracovať za ľudovú stranu

Pochybnosť o uprimnosti úmyslov ľudovej strany, ktorá z počiatku opanovala a donedávna pútala srdcia mnohých evanjelikov, slovu dôsledné účinky strany zabnaly; aby sa každý presvedčil, jak uprimne zamýšľa strana táto i s evanjelickým ľudom slovenským, netreba len poukázat na kraje čisto katolícké, kde mužov evanjelikov umom a vedou vynikajúcich, mužov za ozbijané práva slovákov horlivo bojujúcich do stoličných výborov volili.

Z tohoto veľkolepého pohybu Brezová vystať nemôhla.

Brezová! — poznáš ju milý čitateľu? Je to oprav-

divé svetové mesto v obchodnom a priemyselnom smysle; — všade ho najdeš zastúpené. Brezovským garbiarom je primálo od Karpátov po Adriu; V hlavnom sídelnom meste uhorskom častejšie — na každom pešfanskom jarmoku vždycky ich najdeš; v súrnych obecných záležitostach zajdú rovno i k pánom ministrom; na najbližší pešfanský jarmok stroja sa s deputáciou k Bánffymu, aby im vypomôhol z ich zmatku a pripojil sa im za prievodčieho do poblúdenej Kopenhágy; Svetovú školu vychodivší Brezovania na tak zralom vzdelanom stupni stojá, že sa môžu honosif jasným rozhladom nielen vo vecách obchodných lež i v politických. — V občianskych a spoločenských stykoch je to ľud úctivý, slušný, — zväčša evanjelici, ale katolíckého kňaza tiež si vie ctíť a vážiť, — kniežata primaša (roku 1857 tu bol Scitovszky) tak vie slavnostne prijať, že i veľký diplomata, kalvín Bánffy, si ich môže v chovaní sa k pápežskému vyslancovi za príklad vziať. — V náboženskom ohľade vieru nepovažuje za lazón, jako osvitový pán Baltik, škoda s'ova „biskup“ pre človeka za beznáboženstvo hlasujúceho. Počas cirkevno — prosím za odpuštenie — židovskopolitickej debatty svojmu vyslancovi naložil, aby proti predlohám hlasoval, čo keď on učinil, svoju dôveru mu vyslovif nezameškal.

Pri týchto prednosfach nazdával by si sa, milý čitateľu, že tu u nás všetko ináč, jako inde. Bohužiaľ, neni tak; i my sme v kocu kove! Prevedenie nových zákonov išlo tou najvolnejšou cestou; sobašnica, náradie a iné vecné výdavky predstavenstvo obecné bez upovedomenia, vypočutia a uzaretia výboru na svoju päsť previedlo. V pravde, je to i do smiechu i do jedu; keď sa idú u nás triesky predávať, čo je v hodnote asi 60—90 kr. — náš bubeník pobúri celé mesto, — o novomodných výdavkoch ale nemá vedomosť cestou san osprávy obecnej ani len výbor. Miesto samosprávy panuje i u nás: ako chcem tak rozkazujem.

Čo je teda za príčina, že občania títo tak vzdelaní a zkusení k obrabe svojich práv nepovstanú? Interesacia a či malomyselnosť? Obidvoje! K malomyselným mám uprimné slovo; — rozumiem tu tých, v ktorých vládne predmety: utlačanie náboženských a občianskych práv, násilné do života uvedenie v Uhorsku toho čo ľud si nežiadal, násilné prekazenie pred najjasnejším Panovníkom v Rakúsku toho, čo ľud si žiadal. protináboženské držanie evanjelických biskupov, falšovanie volebných menoslovov — toto všetko takú nevôľu zapríčinilo, že mnohí zachranenie svojich náboženských, občianskych a politických práv si už ani netrúfajú. Nie tak milí spoluobčania! So založenými rukáma a otvorenými ústami darmo by kto očakaval, že mu pečené holuby poletia do huby. Čas je aby sme i my zo spánku ľahostajnosti povstali; s myšlienkou kresťanskej samoobrany sa zapodievali; ľudovú stranu všemožne podporovali, a o tomto všetkom nás všestrane poučujúci časopis „Kreštan“ si zaopatřili. Hore sa teda, milí spoluobčania, ku ústavnému boju! Mnoho, veľmi mnoho môžete vykonať; lebo ste seba povedomí občania, ktorich dar nezvede! Hore sa ku obrane svojej slobody; lebo kto si nevie slobodu brániť, nenie jej hoden! Bárš by nás, pod hrozným nátlakom slobodu len pre seba hlasajúcej vlády víťazstvo hneď nedošlo, naše spravodlivé, za kresťanstvo a utlačený ľud slovenský podujaté snahy musí isté víťazstvo korunovať; ovšem na našu samoobranu bude sa páchať ešte väčšia nepravosť a nátlak — nátlak ale tento len na mlýn utlačeného poženie vodu

a dejepis svedčí, že v zápätí každého nátlaku a neprávnosti nasleduje istý pád utlačujúceho. Daj to Bože!

Turzovský.

Boleráz (prešporská stol.).

Prevelebný pán redaktor!

V 43. čísle „Kreštana“, videli sme vyobrazenie ktoré nám predstavuje, silného leva, ako tento držiac v dlape svojej zástavu ľudovej strany, zavráždil pod seba liberálneho hada spolu i s jeho zástavou, vyznač musíme, že tento obraz učinil nanás zvláštny dôjem.

Omnoho ale väčší dôjem učinil nanás ten príbeh, keď pri včulajších stoličnovýbornických voľbách videli sme skutočne, ako tento lev t. j. Kresfanská ľudová stránka nad liberálnu zvíťazila.

30. oktobra do Nádaša prišlo 5 obcí volil a tieto obce vyvolili si z veľkou väčšinou obidvoch výbornikov zo strany ľudovej, na liberálnu stranu vystupený bol len jeden a ten veru šťastlivo prepadol.

Pán notarius voličov shaňal, a aj nashaňal všetko so všetkým 2.; a síce: rychtára a obrezanca.

Výsledok voľby bol ten, že na Martina Kollára kandidáta ľudového pripadlo hlasov 208. na pána dr. Jozefa Neumanna pravotára Prešporského tiež kandidáta ľudového pripadlo 189. a na pána liberála 38 hlasov, následkom čoho tento posledný aj skutočne prepadol.

Nútno nám pripomenúť ešte i to, že páni notári chceli by civilnému pareniu akejsi zvláštnej vážnosti nadobudnúť, ako na príklad v susednej obci minulú nedeľu náš pán noár ku ohláškam chcel viac Klčovanov sohnáť, ale ľud nechcel ísť na takú paradu sa dívať, túto ale nedeľu akýsi neznámy človek v tejshe obci Klčovanoch celú tabuľu i s ohláškami zabarvil nešvárrou.

Viaciej voličov.

Povážska Bystrica. 1895. 10 nov.

Prevelebný pán redaktor!

Tu u nás na Pováží veľiké pobureníe srdca panuje, keď vidíme, čo sa deje občanských práv sme pozbavovaní, keď nechceme sa svojeho presvedčenia zriecť.

Nedávno mal náš hl. p. služný meniny, v ktorému náš kat. organista s hlasom trúby svolával hasičov, by večer p. služnému faklčúg robili.

No nech je jako chce, ale náš organista naučil sa prekrásnu reč s ktorou hl. služného pozdravil, my sme sa tešili nad jeho rečníctvom a to sme si vynšovali, keď by náš organista i o služby božie viac dbal.

Na krásnu reč organistovu odpovedal p. hlavný služný „je on našim otcom“. Aby nás ale Pán Boh od takého otca zachránil.

Že jaký priateľ je on spravodlivých ľudí poznáte i z nasledujúceho prípadu: Bolo to roku laňajšieho, keď katolíci v Žiline vydržovali kath. shromaždenie. P. hl. služný dal všetkých rychtárov povolať a do duše im vpravil, aby sa ani jeden tam ísť neopovážil; a preda medzi nima našol sa jeden, ktorý sme p. hl. služnému do očí povedal; „ja som najprv katolík a potom rychtár!“ Bolo to slovo také, ktoré on nezvyknul počuť od poľdaných svojích, preto sa rozbúrila krv jeho otcovská a hľadal príležitosť by ho znivočil. Práve vtedy lietali hácky jakési liberálne, a silou mocou hľadali voličov ktorí by ich podpísali. Horespomenutý

rychtár upozornil svojích by nič nepodpisovali, o čom nevedia čo je to, spolu ich aj napomínal by sa trunku zdržovali. Vydiac p. hl. služný, že dieťa jeho milé — žid — v nebezpečenstvi postavené je, zažaloval rychtára, že búri proti úradom a židom.

Teda aj tu preukázal p. služný, koho otcom je on; ubohého ľudu, alebo žida.

Najnovšie je, že aj u nás byly voľby stoličných výbornikov. Pán hl. služný s pomocou židov vyvolil liberálnych kandidátov.

Pri voľbe vynikal obzvlášťne pán služný Sefčík tým, že voličom z protivnej strany cedulky trhal.

Poznávali sme už síce tohoto otca nášého, včul ho už ale dobre poznáme, a len staršiu osobu jeho si ctíme. Taký starší ľudia sa už na pokanie davajú, on sa ale o dušu svoju nestará a zabudzá, že hadám o nedlho nie len v Trenčíne bude museť počet vydat s účinkovania svojho, ale aj pred Rychtárom večným a spravodlivým.

Dietky Bystrické.

Gajary, (prešporská stol.)

Prevelebný pán Redaktor!

Nemožno, abych Vás a ct. čitateľov neupovedomil o jednej smutnej, dnešnie pomery ale dobre charakterizujúcej údalosti, z ktorej každému vidno, jak veľký kameň urazenia spôsobujú v očiach liberálov obľúbené noviny »Kreštan.« Veď tieto noviny, ktoré v našej reči jedine bojujú za záujmy a záležitosti naše, nesmia čítať ľudia v istom úrade povstavení, jako sú rychtári obiec. Páni rychtári! keď ste to posavaď nevedeli, tak vedzte, že držaním »Kreštana« veľmi sa previníte, že jestli dla ducha kresfanského smýšľať a jednať budete, nelen ztratíte priazeň pána hl. služného, lež i jeho ukrutný hnev na seba vyvoláte!

Náš pán hl. služný, jakožto neohrozený svobodomyselník, buď z vyšieho rozkazu buď ľiliberálnym presvedčením svojim vedený, tak horlivým nasledovníkom je terajšieho liberálneho ducha, že v jeden úradný deň shromaždeným rychtárom svojim medzi hrozením zakázal „Kreštana“ držať a čítať, lebo že im on teraz na šesť rokov znovuvyvolený ukáže, kto je on. Nechcem včul skúmať, jako sa tento zákaz so slobodou snáša, len tú poznámku činím, že rychtár v úradných vecách poslušnosť je podľzen svojmu hlavnému slúžnemu, čo ale v súkromnom (privátnom) živote svojom čítať môže a smie, to mu predpísať i celá vláda nemôže. No veru krásnej slobody by sme sa dožili v našej drah j vlasti, keď by páni liberáli uprávneni boli, jednotlivým občanom zakazať také noviny, ktoré ich kresfanské záležitosti zastupujú! Náš pán hl. služný myslí snáď, že keď rychtár nebude držať »Kreštana,« že tedy v tej obci už pochovaná je ľudová strana, že tenkrát rychtár nebude sa viac za túto stranu oduševňovať a nasledovne celá obec pôjde za ním, keď sa tak domnievajú, veľmi sa mýlia. My presvedčení sme, že ľudová strana je tá jediná, ktorá na naše duševné a telesné dobro pracuje, sme hotoví všetkým možným spôsobom, i životom túto stranu podporovať, a nedáme sa zviest, jestli by i desať rychtárov nám postavili, ktorí by všetci proti ľudovej strane t. j. v protikresfanskom duchu pracovali. Alebo myslí pán hl. služný, jestli „Kreštan“ na rychtárové méno chodíť nebude, nemôže ho čítať u iného občana? Ja len tolko hovorím, že rychtár je pre obec zvolený, a nie pre pána hl. služného, z tej príčiny musí spolucítiť z väčšinou obce, ktorá ho zvolila a v neho dôveru svoju

složila. Keď teda celá obec alebo väčšina pripojila sa ku strane ľudovej, tenkrát i rychtár, hlava obce, musí s ňou držať, a nemá príčinu sa čo obávať hrozby pána hl. služného, jestli ináč povinnosti svojho úradu svedomite konal.

Pane hl. služný! ponevác je Vám tak odporný „Krešťan“, istotne neznáte ducha týchto od nás na toľko milovaných noviniek, alebo ho znáte len z opisu svobododomurárskych novín. Je-li v nich dačo takého, čo sa protiví nášemu štátu uhorskému? keď áno, — tenkrát stojí vám k službe o mnoho prospešnejší spôsob prenasledovať tieže noviny, — a jestli v nich protištátneho nič nenalezáte, prečo ich rychtárom zakazujete? Nesmia snád rychtári tak v krešťanskom duchu smýšľať, jak ostatní občania? Alebo vaše chýrne svobodomyšelníctvo vás k tomu pohlo? Alebo duch krešťanský týchže noviniek sa vám nepáči? Snád zásluhu chcete si nadobudnúť pred pánom nadžupánom? Slovom z jakejkolvek príčiny ste tento zákaz rychtárom dal, každý nepredpojatý človek uznať musí, že šľachetne ste nejednal.

Ctení privrženci ľudovej strany! držme preto tým neohroziteľnejšie spolu; zakiaľ len bije srdce v nás, neopustíme zástavu tejto strany. My, ktorí v živej pamäti máme a nikdy nezabudneme tie násilensvá a neľudskosti, ktoré sa pri stupavskej voľbe konať, len na to vás prosíme, by ste spolu držali jako refaz a vytrvávali, tenkrát časom zvíťaziť musíme. Nech nás nemýli v našej oduševnosti pomluva nepriateľov, že vraj proti zákonom jednáme. Kto to tvrdí, nemá pochop o konštitúcii uhorskej, dľa ktorej právo máme zákonným spôsobom také zákony meniť, ktoré nám krešťanom urážlivé sú. Za najpotrebnejšiu podmienku víťazstva nášeho držím: trepezlivosť. Aby sme ale nespravodlivosti trepezlivo znášať mohli a žiadnym prostriedkom od našej strany odstrašiť sa nedali, treba je usilovno čítať »Krešťana«. Jeho rozšírenie dopomáhať, dľa jeho rady jednať. Preto v mysli porokadla: „pomož si človeče, i Boh ti pomôže“ opakovne vám ct čitateľom privolavam: vytrvajme a zvíťazíme. Nech žije ľudová strana a jej privrženci!

Jeden volič.

HOSPODÁRSTVO

Proti všiam.

Veľké galiby zapričiňuje to malé stvorenie „voš“ rečené múdрым, rozumom obdareným ľudom, nieto ale menej nerozumným hoviadkam.

O tomto zvieratku vravia, že je ono biele, lebo ľubi bývať vo mlyne, je ono plaskaté, lebo na ňom líhame; a totože zviera od mnohých je kliate, nenávidené, lebo vraj vodne v noci vpúšťa do kože rypák, a tak snespokojuje človeka. Človek ale pri dobrej vôli predsa si môže radu dať s ním, keď upotreby príhodné prostriedky a svoju kožu i rúcho v poriadku a v čistote drží.

Čože majú ale činiť tie ubohé zvieratká, ktoré rozumom nevládu; hrebena a midla

nemajú, svoje srsťové rúcho každý týždeň premeniť nemôžu!?

O tie my sa máme postarať, aby od tohoto hmyzu prenasledované neboly.

O keby tí, ktorým licia horia neráz od hanby zato, že ich prasce, telce sú všivavé, opätujem, keby tí vedeli, jako chytro a ľahko by oni mohli svoj dobytok od tejto pliahy oslobodiť; veru by oni nemeškali ani deň; nevyhľadávali by oni všelijaké medeciny a prostriedky, keby v ich modzgoch sa usídlila tá myšlienka, že petrolin je najistejšou zahubou vši.

Spôsob ale k cieľu vedúci je tento. Zviera lapneme a vyhľadáme mu tie miesta v srsti, kde sú hnidy, hniezda vši; srsť ostrýcháme so strihadlom abo nožnicami, šatočkou dobre v petroleine máčanou treme všetky čiastky zvierata, kde sme len slych a chýr vši spatrili.

Ktorých zviereniec koža je háklivá, tam neupotrebíme čistý petrolin, lež 2 čiastky vezneme z dreveného, abo rapcového oleja, a tretia sa primieša z petrolina, a s ostrou kefou, časčkou preideme viackrát štedro po koži, a cieľ nám neuprskne.

Tak smagirované zviera asi o 10 dní zas preskúmať treba, aby sme i pozostatky tých chrobákov odklúdiť mohli; neráz ale i so steny slezú na zviera vši, abo zo zeme sa naň vyškriabu; už i z tohoto ohľadu treba zviera opätovanej zkuške podrobiť.

Je toto vec jednoduchá, a predsa veľni vážna: neraz prasce a telce sú len krpce, nič nerastú, navzdor dobrej krme sa nepopravujú. — Prečo? — Pre vši, ktoré im i spánok závidia, i krve ich povzbavujú. Poriadny gazda má poriadny dobytok; lenže on poriadnym byť nemôže bez opatery a starostlivosti. — Keď je gazda len trocha bedlivý tak môže zachrániť hoviadka od všivavosti, jako i poriadna matka netrpí, aby bola všivavá jej Katka Čachtičan.

VYOBRAZENIE.

Životopis rábskeho apoštola.

Životopis Dr. Jána Zalka rábskeho biskupa, opravdivého vnútorného tajného radcu v následovných hlavných fahoch predstavujeme.

Dr. Ján Zalka narodil sa 16-ho decembra 1820 vo Veskíne v šoproňskej stolici. Rodičovia jeho boli Jozef Zalka a Rozália Péntes. Započal chodiť do školy vo Veskíne, potom išiel do Rábu, kde nižšie gymnázium dokonil. Z vyššieho gymnázia složil skúšky v Šoprone a v Trnave, potom sa dostal do Pazmaneuma, jako bohoslovec. Za kňaza ho vysvätili 15-ho januára 1846 v Ostrihome a nezadlho 1848 ho povýšili za doktora z bohoslovía vo Viedni v Augustineume. Najprv bol kaplánom v Kóhidočarmote, hneď v Do-

rogu a potom sa dostal do Budapešti, kde redigoval pospolitú novinu »Kath. Néplap.« 1850 vymenovali ho za profesora cirkevného práva a dejepisu. O tri roky povolali ho za profesora na univerzitu do Budapešti, kde spolu stal i redaktorom novin »Religio.« V roku 1857 Ján Scitovsky primáš naňho sveril vedenie veľkého pútu do Mariacellu, na ktorom dvadsať päť tisíc katolíkov rozličnej národnosti vzalo účasť. Neskôr opísal tento púf pod nápisom »Mariacellské lalije.«

V roku 1860 vymenovali ho za ostrihomského kanonika. 14-ho februára 1867 vymenovali ho za rábskeho biskupa a 5-ho mája inštaloval ho dr. Ján Šimor ostrihomský primáš a jeho predchodza za rábskeho biskupa.

Čo všetko učinil dr. Ján Zalka po čas svojho 29-ročného biskupstva na slávu božiu, na velebu katolíck. náboženstva a v záujme svojích veriacich, to sa ani nedá všetko hodne opísať na tomto malom mieste.

Jeho Veličenstvo vyznačilo toho zasluženého biskupa titulom opravdivého vnút. tajného radcu 1876; od vlády nedostal žiadneho vyznačenia po čas svojho biskupského a kňazského jubileuma.

Nech Boh živí ešte na dlhé časy toho horlivého a učeného biskupa; dra Jána Zalku, ktorý smelé a utlé heslo nasledujúc nepominutelnú pamiatku si nadobudnul v rábskej diecezi.

ODKAZY REDAKCIE.

Naším čitateľom a vôbec všetkým katolíkom čo najvrúcnejšie odporúčame Spolok „*Svätého Adalberta*“ (Vojtecha) v Trnave, aby ho napomáhali, lebo to je jediný spolok, ktorý sa stará o duchovný pokrok slovenského katolíckeho ľudu v Uhrách, vydávajúc dobré knihy pre katolícky ľud. Včulajším Jeho predsedom je dôstojný a veľkom. Pán Šimon Klempa kanonik v Trnave.

Kto chce noviny ľudovej strany v uhorskej reči čítať, tomu odporúčame noviny „*ALKOTMÁNY*“ čo najlepšie a najlacnejšie, lebo vychádzajú každý deň a na celý rok stoja len 10 zl. V Budapešti Barošš ulica číslo 59.

Likavka. P. P. Š. J. My si evanjelikov vážime a »Kreštan« nikdy nezamýšľa ich obražaf; čo sa toho chýru týka z okolia nám ho poslali a jakosi pozornosti našej vyhol.

Čo sa ale »Herkó Pátra« týka, to k nám nepatrí. — Ohľadom ilustrovaného časopisu, rozvážime si tú vec, a jestli že sa dá nečo urobiť, zaiste aj prevedieme.

Mutne. A. J. Dostanete.

Rumanfalu. Váš list z mnohých príčin síce nevydáme, ale jako sme z vášho listu vyrozumeli, že váš pán farár za liberálov kortešoval, to ani najmenej neschvaľujeme a vášmu pánu farárovi, keď židovská z neho posmech robila, len to sa stalo, čo si i veľmi bol zaslužil; takých kňazov treba s metlou vyprašif, keď pridu kortešovať za najväčších nepriateľov cirkve.

Bánovce. Š. K. Veru je to dosť zle, že vaši duchovní vodcovia sú tak ľahostajní, a že sa ani neopovážia von s barvou!

Dévény-Ujfalu. L. R. Pravdu máte, to je zkaza a kliatba slovenského ľudu, že nerád sa poučuje a nechce nič čítať, z čoho by sa nečo môhol naučiť. — Uvidíme, čo sa s vašim listom dá urobiť.

Brezová. T. V budúcom čísle Kreššana príde váš článok.

Dolnie Ludanice. Jani. Vaša besednica príde neskoršie. Srdedný pozdrav!

Murány-Zdýchava. A. W. Váš článok sme dostali; prezreme ho, a jestli je dobrý, zaiste ho uverejníme, len prosíme o trepezlivosť.

Natrona. J. K. 3 zl. 50 kr. na jeden rok.

Predplatiteľov našich prosíme, aby nám pri obnovení predplatku to číslo sdělili, pod ktorým im »Kreššan« posávať chodieval.

Dopisovateľov našich prosíme na to, aby dopisy svoje len na krátko, ale jadro skladali, lebo ináč preveliké množstvo ani ich prečítať tým menej uverejniť nemôžeme, naše noviny len raz za týžden vychádzajú, tedy niet toľko miesta, aby sme ich priniesť mohli.

Spolu tu upozorňujeme ct. predplatiteľov na to keď niekto nedostane noviny, nech listovne alebo na korrešpondentnej karte nepýta druhé, lebo to je unovanie a i útraty, lež nech ide na poštu a osloví pošťára, aby reklamoval noviny úradne on. To je povinný učiniť každý poštový úradník *úplne za darmo*. Keď by niektorý to nechcel urobiť, treba to napísať do žalobnej knihy, jaká musí byť na každej pošte, alebo v liste ho udať u poštovej direkcii. Veď potom vykoná. Úradná reklamácia má ten osoh, že pošťári väčší pozor dávajú na novinky a nerozhadzujú ich tak ľahkomysle.

Knižná polica.

Katolíckemu ľudu odporúčame nasledovné knihy:

„*Dom a Škola*.“ Dobrá kresťanská výchova musí byť všetkých nás prvou starosťou. Preto aj prostriedkov k dobrej výchove musíme hľadať. Jedným z takých prostriedkov je dobrý vychovateľský časopis. Jediný náš vychovateľský mesačník „*Dom a Škola*“ prináša zvlášte v poslednej dobe články rozmanité a výborné, preto ju všetkým pp. farárom, pp. učiteľom aj rodinám odporúčame. Zvedeli sme, že najme katolícke učiteľstvo časopis ten málo odoberá; pokiaľ „*Dom a Škola*“ je vedená duchom kresťanským — a to zaiste je — a pokiaľ neobráža našu cirkev katolíckú — a to dosiaľ neurobila — potiaľ nenie príčina, aby ju katolícké učiteľstvo neodoberalo. Nesmieme dopustiť, aby sa z dačoho mohlo zatvárať, že katolícky učiteľ je menej vzdelaný a pre školu menej zaujatý. „*Dom a Škola*“ stojí roč. 2 zl. 50 kr., za pol roku 1 zl. 25 kr. a možno ju objednať s adresou: „*Dom a Škola*“ v Ružomberku, *liptovská stolica*.

„*Kto má pravdu,*“ sošit.

„*Kráľovná Sv. Ruženca.*“ Mesačné sošity, vychádzajú 1-ho v každom mesiaci. Predplatná cena na celý rok 80 kr. (160 halierov), Spisuje Štefan *Pironcsák* farár v Trstenej v oravskej stolici, u ktorého sa možno predplatiť.

Znovu vydáva: Fr. Richard *Oswald* správca fary na Teplej (Lenge o. p. Bélebánya). U toho istého vydavateľa je k dostaniu: *Ružencová knižočka. Albána Stolcza myšlienky o žoltári.* Cena jedného výtisku 15 kr.

Obchodné zprávy.

1. Zbožie: Pšenica 6.85—7.35 zl. Raž 6.25—6.35 zl. Jačmeň na krm 4.90—5.10 zl. do pálenic 5.40—6.20 zl. na várku 6.40—7.80. Oves: 6.10—6.40 Kukurica: 0.00—0.00 Proso: 5.35—5.70. Vo Viedni každý mc. o 50 krov dražší.

2. Olejové zrná. Lanové semeno 8.75—09 50 Koprné semeno: 9.00—9.25.

3. Strova: Veľká biela fízufa 8.00—8.50 tmavá 8.25—8.75 okruhla: 8.00—8.25, tarkavá 6.00—6.10. Šošovica 9.00—13 Hrach 8.50—9.50. Čistá 12.50—00.00 zl.

4. Kupecké zelinové plody: Mak 18—20. Burgyňa 1.60—1.70. Cibufa 5.00—7.10. Cesnak: 19—25 zl. Petrželom: 5.00—9.00. Paprika 135—140 zl.

5. Potrava: Seno. Líčne seno. 2.40—3.40. Slama. Na postielanie: 1.20—1.40. Žup 1.40—1.60.

6. Siatie: Červená ďatelina 30—40. Lucerna 34—40 zl. Jarní ladník 5.50—6.00 zl.

7. Hospodársky dobytok: Dovezeno bolo: a i 22 hospodárskych volov; 89 dojných kráv. Následovné boly ceny Vyborená pára volov do jarma do 000—000 zl. Dojné kravy: za jeden kus 70—140 zl. Trh na ovce: Dovezeno bolo 6100 kusov oviec. Ceny: 12—15.00 zl. za páru, a 15—18 kr. za živý kilo. Svinový trh: za kilogramm 53—54. V salašoch 3778 kusov bolo umiestnené

8. Zverové dorobky: Med žltý kvapkaný: 26 30 zl. Vosk 164—165. Vajca 30—38. Loj. Maslo I. 80—160 zl. II. 60—110 mc. Slanina 50—57.75., udená 50—51.00 zl.

9. Remeň funtový 152—185, teryc 150—170.

10. Kraviny vrázkované 180—210.

11. Pytlíky 255—260.

12. Tefaciny najl. víksovky 430—450, stredné 355—365 fažené a vrázkované 340—355, blysk. remeň najlepši 160—165 prsné listy 165—170.

Zodpovedný redaktor: Mikuláš Lepšényi.

Dvoch dobrej výchovy kresťanských 14—15 ročných chlapcov do mojej dielne za učňou hľadám.

Liptó-Rózahegy,
JUR. GREGUSS,

pekársky majster.

Offerty a pochľadávania prosím na mňa zasielať.

Najpríhodnejší dar

pre veriacich katolíckych kresťanov obojeho pohlavia
k nastávajúcim sviatkom

==== a iným príležitostiam ====

sú nasledujúce knižky:

„*Ježiš moja žiadosť*“, modlitebná kniha s malým spevníkom pre každého katolíckeho kresťana. — Strán 408. — S 3 krásnymi obrázkami. — Cena: Tuho viazaná v remeni s futrálikom a mramororezom 1 zl. Tuho viazaná v remeni s futrálikom a zlatorezom 1 zl. 20 kr. Skvostne viazaná v chagrénu so spinkou pozlátanou ozdobou s futrálikom 2 zl. 50 kr. — *Pri odobratí viac výtiskov dávame primeraný rabatt.* — Neviazané pri odobratí najmenej 10 výtiskov za hotové alebo na dobierku 50 kr.

„*Vzdychy katolíckeho kresťana k Bohu a Svätým i Sväticiam Jeho.*“ Spísal a vydal *Franko V. Sasinek*, kňaz b.-bystrického biskupstva. Tretie rozmnožené vydanie. Strán 336.

„*Vzdychy vernej dcéry cirkve k Bohu a Svätým i Sväticiam Jeho.*“ Spísal a vydal *Franko V. Sasinek*, kňaz b.-bystrického biskupstva. Tretie rozmnožené vydanie. Strán 336.

Cena každej tejto knižky neviazanej 30 kr., v koži viazanej s futrálikom a síce so zlatorezom 70 kr., bez zlatorezu 60 kr.

☞ Pri odobratí knižky „*Vzdychy*“ za hotové alebo na dobierku najmenej 10 výtiskov stojí neviazaný výtisk len 24 kr., viazaný v remeni bez zlatorezu a s futrálikom 50 kr., so zlatorezom 60 kr. ☞

„*Veniec katolíckych cirkevných piesní*“, ktoré dľa obsahu, basnickej ústrojnosti a nápevu prepracoval a z čiastky novo složil *Gabriel Zaymus*, kňaz biskupstva b.-bystrického. — Obstaral † *Fr. Tagányi*, kanoník nitrianský, predtým dekan a farár turzovsky. — Tretie vydanie. Strán 132. Cena v papieri tuho viazaného výt. 16 kr., v plátne viazaného výtisku 22 kr., *bez rabattu.*

SPRÁVA

knihlačiarsko-účastinárskeho spolku
v Turč. Sv. Martine.

TLAČIAREŇ

„SVÄTÉHO GERHARDA“

V BUDAPEŠTI, VIII. OKRES, PRÁTER-U. Č. 44.

úplne novovystrojená, katolícka tlačiareň hojne opatrená, najvkúsnejšími francúzskými písmenami, ktorá jakúkoľvek prácu, čo sa tlače týka, od najjednoduchšej až do najkrásnejšej prijíma, a zato aj ručí.

Zvláštno vyzýva pozornosť preveleb. kňazstva a obecných predstavenstiev na

úradné výtisky,

ktoré rýchlo, vkusne a čo najlacnejšie rozposiela.

OZNAMY

PRE NAŠE NOVINY VÝLUČNE
LEN VYDAVATEĽSTVO

„KREŠTANA“

PRIJÍMA.

BUDAPEST,

Prater-ulica číslo 44.

Za oznamy sa musí hneď platiť.

☞ Velebným farským úradom. ☞

Tlačiareň „Svätého Gerharda“ s úctou na vedomosť dáva, že od týchto čias všetké cirkevné výtisky bude na sklade držať, a za najlacnejšiu cenu budú k dostaniu. Posávad na sklade sú a hneď sa môžu poslať: *Testimonium Confirmationis* 100 kusov 50 kr.

Výťah z krstnej matriky: 100 kusov 60 kr. — Smrtný oznam: 100 kusov 70 kr.

SOBÁŠNE A SMRTNÉ LISTY,

na jemnom silnom papieri: 100 kusov 1 zl. 20 kr.

Ďalej k dostaniu sú:

knížočky pre údy občianskych spolkov a knížočky splácováce.

☞ Kus týchto 12 stranových knížoček so silnou obálkou na osmorke predávame za 3 kr. Okrem toho tlačiareň „Sv. Gerharda“ prijme jakékoľvek nariadenie, cirkevné, obecné a súkromné odtisky a odposiela ich za najkratší čas, a za najlacnejšiu cenu; silný dobrý papier dáva a krásne vyhotovuje.

S úctou prosíme velebných pánov farárov, predstavených obcí, údy rozličných spolkov a každého katolíka, aby si od týchto čias tlačiarne výtisky nie v židovskej tlačiarni alebo v takej, ktorá nemá žiadnych zásad, kupovali, lež aby vyhľadali katolícku tlačiareň „Sv. Gerharda“, ktorá im vždy stojí na službu, a aby takto podporovali katolícku vec. Podajme si všetci ruky, vtedy sa budeme dobre mať.

Naša tlačiareň jakožto neohrozená zastupiteľkyňa katolíckych záujmov, bude sa s tým honosiť, jestli že požiadavkam v každom ohľade môže zadosť učiniť a si chválu získať od tých, ktorí si u nej kupujú.

S úctou

Budapešť, 1895. (VIII., Prater-ulica 44.)

Tlačiareň „Svätého Gerharda“.